

**Muslimansko bratstvo u
Egiptu – Organizacijski
izazovi i ideologija**

Hasan Obeid



Muslimansko bratstvo u Egiptu – Organizacijski izazovi i ideologija

Hasan Obeid

Novinar



Sažetak

Gubitak moći Muslimanskog bratstva na jednoj strani i bezbjednosna kampanja protiv njega na drugoj, otvorili su diskusije o tome da li će ove prilike nagnati pokret da načini značajne promjene u svojoj ideologiji i organizaciji, navodeći ih ili ka javnom slijeđenju mirnih strategija i taktika, ili ka prihvatanju ideologije nasilja. Glavno pitanje ovog teksta je kakvi izazovi stoje pred Muslimanskim bratstvom u prevazilaženju njihovih unutrašnjih podjela, te da li će Muslimansko bratstvo ostati pri mirnom stavu za kojeg su se zalagali tokom državnog udara, ili da li će biti prisiljeni da zauzmu politiku naoružanog sukoba. Ovaj tekst će također razmatrati da li će Muslimansko bratstvo uspjeti iznaći način za povratak u politički sistem.

Ključne riječi: Muslimansko bratstvo, državni udar, politički sistem

Uvod

Posebne historijske okolnosti s kojima se Muslimansko bratstvo suočilo 3. jula 2013. godine, nakon državnog udara, posebice bezbjednosna kampanja kojoj su bili podvrgnuti, nesumnjivo je dovela u pitanje Muslimansko bratstvo, njihovu organizaciju, te ideologiju. Egipatski nemiri su se snažno odrazili na organizaciju Bratstva. Hiljade njihovih članova je bilo zatvoreno. Vodstvo Bratstva nije moglo da održi djelotvornu kontrolu nad organizacijom. Nakon udara, Muslimansko bratstvo je izgubilo svoje snažno, javno prisustvo u društvu, koje je raslo tokom decenija kroz njihovu istančanu mrežu socijalnih službi. Čini se da sada nisu u mogućnosti da pronađu način da se vrate u politički sistem, ili da barem postignu unutrašnji dogovor o pronalaženju istog. Isto tako nisu mogli ulaziti u nove političke koalicije. Ovaj tekst će razmatrati kakvi izazovi stoje pred Muslimanskim bratstvom u prevazilaženju njihovih unutrašnjih podjela, te da li će Muslimansko bratstvo ostati pri mirnom stavu za kojeg su se zalagali tokom državnog udara, ili će biti prisiljeni da zauzmu politiku naoružanog sukoba.

Skorija unutrašnja razilaženja

Sedamdesete godine su odigrale važnu ulogu za Muslimansko bratstvo. Njihovi članovi su tada bili studenti aktivisti, a poslije su imalivažnu ulogu u mnogim radničkim sindikatima. Istaknuteličnost između njima su Abou Elela Mdaz, Abdel Moneim Aboul Fotouh i Essam El-Erian. Ova generacija se razlikovala od takozvane “stare postavke” Bratstva, u koju su se uglavnom ubrajali lideri koje je zatvorila egipatska vlada Gamala Abd El-Nassera.[1] Generacijska razlika je dovela do jaza u njihovim političkim strujama. Srednja generacija je optužila lidere da dominiraju Rukovodstvom (*Maktab al-Irshad*), kao što ih je optužila i za autokratiju, autarhiju, te anti-političke trendove, koji su rezultovali u manjem broju prilika za moguće koalicije sa grupama iz drugih političkih struja.[2] Prema srednjoj generaciji, stara postavka Bratstva nije činila nikakve ustupke kada je riječ o ovoj politici. Mlađi članovi su izrazili svoje nezadovoljstvo organizacijom Muslimanskog bratstva i dominacijom zastarjelih stavova. Essam Sultan je negodovao jer je vjerovao da je „organizovana nezaposlenost“ duboko prisutna u Muslimanskom

bratstvu. Mnogi mlađi članovi su shvatili da je njegova uloga u Muslimanskom bratstvu bila marginalizovana.[3]

Vrhunac tenzija između stare postavke i srednje generacije se desio 1996. godine, nakon smrti četvrtog Generala Rukovodstva, Muhammada Hamida Abu al-Nasra, u januaru iste godine. Ma'mun al-Hudaybi, zvanični glasnogovornik Muslimanskog bratstva, izjavio je da će Mustafa Mashhur (koji je tada imao 76 godina), biti novi general. Ova odluka je razbjesnila srednju generaciju, koja je bojkotirala izbore kojima je Mashhur izabran na ovo mjesto.[4] Razočarenje, koje se širilo među mlađim generacijama Muslimanskog bratstva, bilo je predvođeno Abou Elela Madyijem i njegovim kolegama koji su najavili osnivanje nove partije, Al-Wasat, 1996. godine, koju je Mobarakova vlada etiketirala kao političko krilo Muslimanskog bratstva. Stara postavka Bratstva se protivila osnivanju partije Al-Wasat. Al-Hudaybi je naredio članovima Muslimanskog bratstva koji su se priključili novoj partiji da je smjesta napuste ili će naprotiv biti protjerani iz Bratstva. Stoga su Mady i drugih 12 lidera srednje generacije podnijeli ostavke na njihove funkcije u Muslimanskom bratstvu. Vlasti nisu priznale novu partiju, tako da nisu dobili dozvolu.[5]

U junu 2011. godine, usred tenzija između vođstva Muslimanskog bratstva i njihove mlađe generacije koja je bila pod vođstvom figura poput Mohameda Kassasa – vođe Omladinskog krila Muslimanskog bratstva – koji je odbio priključiti se zvaničnoj Partiji slobode i pravde, najavljujući svoju namjeru da oformi Egipatsku sadašnju partiju. Ubrzo nakon toga, bio je izbačen iz Muslimanskog bratstva, zajedno sa svim drugim članovima koji su se pridružili novoosnovanoj partiji.[6] Mohammad Affan, jedan od aktivnih mlađih članova Bratstva, koji je izašao iz pokreta, odbio je da se pridruži Partiji slobode i pravde, jer u periodu nakon egipatskih nereda ona nije unijela nove ideje prikladne za novu revolucionarnu eru, te je jednostavno bila blijeda kopija koncepta i ideologija već prisutnih u Muslimanskom bratstvu.[7] On je izjavio da je učešće članova koji nisu dolazili iz Muslimanskog bratstva bilo ograničeno. Kassas je dodao da je Muslimansko bratstvo također odbilo da učestvuje u mnogim događanjima i demonstracijama nakon pada Mubaraka, što je dovelo do povećanih tenzija između pokreta i novih članova.[8]

Nesumnjivo, između ovih ideoloških promjena i polarizacija unutar islamističkih pokreta, te njihovih izbora i orijentacija, postoji međusobna poveznica. U slučaju Muslimanskog bratstva, tokom Mubarakove vladavine su

već postojale promjene u njihovoj organizacijskoj strukturi, koje su većinom bile fokusirane na sve veći utjecaj konzervativaca na račun reformista. Prije 1996. godine, Muslimansko bratstvo nije bilo suočeno ni sa kakvim značajnijim cjepkanjima unutar svojih položaja. Lideri srednje generacije i reformisti su odigrali ključnu ulogu u građenju strateških koalicija sa liberalima, sekularistima i nacionalistima, kako bi izbjegli da im režim opovrgne njihovo učešće.[9] Shodno tome, tokom ovog perioda je postignut veliki uspjeh u broju koalicija na neislamističkim pokretima. Ova savezništva su pomogla Muslimanskom bratstvu da pridobije neke sindikate i parlamentarna sjedišta tokom Mubarakove vladavine. Reformisti su otvorili put za otvorene odnose sa drugim partijama, te doveli do stvaranja političkih inicijativa koje su odražavale političke i socijalne stavove Bratstva o brojnim pitanjima. U prvom planu, to su bile inicijative koje su pozivale na političke i ustavne reforme, političko osnaživanje žena, te podršku demokratskih sistema i poštenih izbora. Za mnoge egipatske partije, reformisti su nudili prihvatljiv ideološki front (reformsku inicijativu u 2004., izborni program u 2005., te nacrt partijskog programa u 2007. godini).

Koliko god je revolucija iz 25. januara bila politička prilika za Muslimansko bratstvo da stekne moć i provede svoje društvene aktivnosti, bez suzbijanja kojem su bili podvrgnuti tokom prethodnog vođstva; ona je ipak kao organizacija predstavljala prijetnju samom pokretu. Suspenzija Aboul Fotouhovog članstva u maju 2011. godine bila je izvanredan potez. On je najavio svoju namjeru da se kandidira u sljedećim predsjedničkim izborima;[10] no, Muslimansko bratstvo je donijelo zvaničnu odluku da on ne može tako postupiti. Nakon toga, Aboul Fotouh je osnovao Partiju snažni Egipat.[11] Mubarakov pad i politička otvorenost koja je uslijedila, ohrabрила je članove i lidere, koji suse protivili politici Bratstva, da istupe i osnuju nove partije koje su odražavale njihove stavove i težnje. Osnivanje novih partija nije bilo moguće prije revolucije iz 25. januara, što je pokazao i eksperiment Al-Wasat partije.

Iz gore pomenutog, postaje jasno da nakon januarske revolucije Muslimansko bratstvo nije moglo da predstavlja potpunu raznovrsnost unutar svojih položaja, što je dovelo do dominacije jedne specifične frakcije, koja je upravljala njihovom politikom, kao i unutrašnjom i vanjskom organizacijom. Ovaj oblik organizacijske strukture je zasjenio pokušaje Muslimanskog bratstva da ovlada krizom nakon državnog udara.

Ključni sukobi unutar Muslimanskog bratstva nakon vojnog puča

Nakon 1996. godine, konzervativci su polahko počeli da dominiraju procesom odlučivanja unutar Muslimanskog bratstva. Organizacija kojom su dominirali konzervativci (nauštrbreformista), vodila je Muslimansko bratstvo nakon revolucije.[12] Konzervativci nisu podržavali raznolikost unutar Muslimanskog bratstva; umjesto toga protjerali su reformiste. Marginalizacija reformista i omladine unutar partije je dovela do neravnoteže u postojećim koalicijama, posebice onih sa neislamističkim partijama. Nakon revolucije iz 25. januara, konzervativci iz Muslimanskog bratstva su postavili stvaranje koalicije sa islamističkim pokretima na vrh njihovih prioriteta.

Ova dominacija konzervativaca, te marginalizacija reformista i omladine unutar Muslimanskog bratstva, stvorila je nezadovoljstvo unutar pokreta. Možda su iskustva lidera koji su napustili Muslimansko bratstvo 1996. godine, formirajući Wasat partiju (poput Abou el Ela Madija i Essama Sultana), bila ta koja su spriječila slična dezerterstva tokom Mubarakovog režima, na osnovu zabrana i uzastopnih hapšenja koje im je nametnula Wasat partija. Nasuprot tome, nakon 25. januara 2011. godine, šanse za napuštanje partije su se povećale zbog dominacije konzervativaca unutar Muslimanskog bratstva, većeg broja političkih prilika, te eliminacije suzbijanja samog režima. Neslaganja unutar Muslimanskog bratstva su proizilazila iz dva glavna razloga:

1) Mehanizma na osnovu kojeg se Muslimansko bratstvo odnosilo prema režimu nakon udara, (od 3. jula 2013. godine).

2) Iz administrativnih sukoba o procesu odlučivanja i provođenja metoda unutar Muslimanskog bratstva i njihovih institucija.

Vrhovni odbor Muslimanskog bratstva, kojeg su mediji nazivali "Administrativnim odborom", predstavlja glavnu stranku u sporu. Administrativni odbor je osnovan u februaru 2014. godine pod vođstvom člana rukovodstva Muhammada Kamala kako bi upravljao pitanjima Muslimanskog bratstva na mjesto Rukovodstva, čija je većina članova uhapšena tokom vojnog puča. Ova partija je također uključivala Upravni odjel Muslimanskog bratstva; koji je formiran u martu 2015. godine, pod vođstvom člana Vijeća Shura, Ahmeda Abdel Rahmana.[13]

Druga stranka u ovom sporu su bili članovi Rukovodstva, predvođeni Mahmoudom Ezzatom, ministrom Vrhovnog vijeća Muslimanskog bratstva, generalnim sekretarom Mahmoudom Husseinom, te generalnim sekretarom Međunarodne organizacije Ibrahimom Mounirom.[14]

Nakon puča iz 3. jula 2013. godine i teškog udara za Muslimansko bratstvo, među njihovim članovima je došlo do nesporazuma. Neki od najočitijih pokazatelja ovih nesporazuma su bila unutrašnja neslaganja među članovima Muslimanskog bratstva. Prvi sukob se desio u maju 2015. godine, kada su izbila neslaganja unutar vodstva grupa, vezana sa upravljanje organizacijom nakon udara, te za to ko je posjedovao “legitimnost” za upravljanje organizacijom. Ovaj sukob se ponovio u avgustu iste godine, sa nekoliko pokušaja premoštavanja jaza, koji su se tada pokazali bezuspješnim.[15]

Krajem 2015. godine, nastao je sukob oko odluka Mahmouda Ezzata, uključujući i one kojom je mladi član Muhammad Montasir smijenjen sa njegove pozicije glasnogovornika Muslimanskog bratstva, te imenovanje Tal`at Fahmija na istu poziciju. Također, Ezzat je zamrznuo članstva nekoliko istaknutih članova, što je bio korak kojem su se usprotivili lideri koji su podržavali Montasira, koji su potom formirali odbor za upravljanje Muslimanskim bratstvom u Egiptu, što je bila odluka koja je signalizirala njihovu namjeru da zbace Mahmouda Ezzata i njegove pristalice.[16]

Generalni sekretar Muslimanskog bratstva Mahmoud Hussein je jedan od figura koje su bile uključene u očuvanje organizacijske pozicije grupe. On je 12. decembra 2015. godine potvrdio da će nastaviti obnašati poziciju Generalnog sekretara, te će ostati na njoj sve dok novi izbori ne budu održani, protiveći se Montasirovoj izjavi da Hussein nije više Generalni sekretar Muslimanskog bratstva.[17]

U decembru 2015. godine, Egipatsko udruženje Muslimanskog bratstva u inostranstvu (usko povezano sa Mahmoudom Ezzatom) izjavilo je sljedeće: „Naša obaveza je da pružimo podršku vodstvu Muslimanskog bratstva u Egiptu, kojeg predstavlja Vrhovno vijeće sa Mohammadom Badijem, njegov zamjenik Mahmoud Ezzat, kao i njegovi zamjenici u državi i inostranstvu, Rukovodstvo i Generalno vijeće Shura, izabrano 2010. godine“[18]

Osmog novembra 2015. godine, nekoliko medija i grupa Muslimanskog bratstva je proširilo dokument koji je navodno bio pismo iz “Visokog

administrativnog odbora”, kojeg je vodio Mohamed Kamal, bivši član Rukovodstva, na kojeg su sigurnosne snage izvršile atentat u oktobru 2016. godine. Dokument je potvrdio da je Odjel Muslimanskog bratstva u inostranstvu bio podređen Odboru, koji je bio vrhovno tijelo koje je moglo obustaviti sve poslove Bratstva, za razliku od Udruženja.[19] Bitka različitih izjava, koja je krenula da se odvija unutar različitih jedinica Muslimanskog bratstva, u samoj zemlji i van nje, prerasla je u pravu krizu. Udruženje je smatralo da je uspostavljanje stranog odjela Muslimanskog bratstva bilo protivno kohezivnoj organizacijskoj strukturi grupe, te da je predstavljalo duplu ulogu unutar jedne jedinice. Ipak, Vrhovni odbor je držao do toga da je osnivanje ovog odjela bilo neophodno za upravljanje sukobom u Egiptu. Veliki broj istaknutih figura je više puta intervenisao u pokušajima da se premosti rascjep između protivnika, što je uključivalo i inicijativu Sheikh Yusufa al-Qaradawija iz februara 2015. godine.[20]

Iz gore navedenog bilo je očito da se ne može tvrditi da su skoriji sukobi unutar Muslimanskog bratstva bili generacijski. Obje strane su imale i mlađe i starije članove. Ibrahim Muneer i Mahmoud Ezzat, koji su predvodili prvu partiju i koji su imali svu moć u njihovim rukama, tvrdili su da bi prepuštanjem vodstva onima koji ne podržavaju njihov reformski put bila otvorena vrata za izmjene usvojenih ideologija i strategija grupe, pa i kada je riječ o njihovom stavu prema upotrebi nasilja. Ipak, lideri u Egiptu su vjerovali da je prva partija bila odgovorna za krizu koju je Muslimansko bratstvo doživjelo nakon Sisijevog puča. Oni smatraju da je prva partija također odgovorna za greške koje su načinjene prije vojnog puča. Shodno tome, oni tvrde da je prva partija nesposobna da navigira kroz sljedeću fazu.

Mnoga razilaženja između sadašnje i prethodnih faza su proizašla nakon bezbjednosnih kampanja koje su ciljale na članove Muslimanskog bratstva. Prvo, postojala je ozbiljna polarizacija unutar Muslimanskog bratstva, koja će imati trajne posljedice, koje ne smiju biti zanemarene u doglednoj budućnosti. Drugo, postojao je nedostatak vodstva koje je sposobno da ujedini Muslimansko bratstvo i usvoji ubjedljivu strategiju za održavanje njihove baze podrške. Ovo su dva faktora koji se međusobno isključuju i koji su oslabili Muslimansko bratstvo u prikupljanju više pristalica u egipatskom društvu. Štaviše, također su odogli organizaciji u mobiliziranju javnosti i promicanju njihovih pogleda i ideologija, te su stoga imali malo utjecaja na egipatsku politiku.

Ideološki izazovi

U januaru 2016. godine, egipatski režim je objavio da su zamrznuli bankovne račune 1.370 članova Bratstva i 81 firme, uključujući 19 banaka, 1.125 institucija, 105 škola, 43 bolnice, te da su uhapsili na hiljade članova.[21] Ovo ukazuje na raspad mreža koje su omogućavale grupi da komunicira sa svim ograncima, te gubitak sposobnosti mobilizacije i širenja utjecaja na cijelo društvo.

Muslimansko bratstvo je pokret koji je nastao na lokalnoj razini; stoga je logično da treba obuhvatiti intelektualne, ideološke i među-generacijske razlike. Od samog nastanka Muslimanskog bratstva, ono se držalo strategije postepene i mirne društvene promjene, te su odbijali da ulaze u direktne sukobe sa državom, posebice nakon bolnih “naserovskih” iskustava tokom vladavine bivšeg egipatskog predsjednika, Jamala Abdul Nassera.[22]

Nakon državnog udara u Egiptu, pred Muslimanskim bratstvom su bila dva izazova: Sigurnosne mjere režima protiv vodstva Bratstva i njihovih članova, te insistiranje mlađih članova Bratstva na poduzimanju “revolucionarnijih” mjera protiv Sisijevog režima. Stara postavka Muslimanskog bratstva je odavno usvojila politiku postepene i mirne promjene; ipak, mlađa generacija je pozivala na revolucionarnu promjenu. Sadašnje vodstvo Muslimanskog bratstva strahuje da će “revolucionarni stav” možda biti pogrešno protumačen kao nasilje protiv države, što bi se negativno odrazilo na Egipat kao i na cijelu regiju. Sa druge strane, vodstvo Muslimanskog bratstva je bilo zabrinuto za odanost mladih članova, koji su nosili teret opresije na svojim plećima, te su bili podložni radikalizaciji ekstremističkih grupa.

Stara postavka odbija da pruži više prostora za manevrisanje revolucionarnijem ogranku Muslimanskog bratstva, smatrajući ga prijetnjom za kohezivno jedinstvo grupe. Sve do sada, Muslimansko bratstvo je, kao organizacija započeta na lokalnom nivou, ostala posvećena odlukama svoga vodstva, te je osuđivala nasilje.

U drugom kontekstu, Muslimansko bratstvo pati zbog svoje oslabljene sposobnosti usvajanja jasnih političkih ciljeva, poput postizanja političkih dogovora sa ili građenjem snažnih koalicija za vršenje pritisaka na režim. Neki lideri su već svjesni toga da postoji potreba sa postizanjem političkih dogovora,

ali još uvijek nisu bili u mogućnosti da to zatraže od nižih članova Muslimanskog bratstva.[23]

Među izazovima koji se nalaze pred Muslimanskim bratstvom je i napredovanje radikalnih džihadističkih pokreta na Sinaju. Ovi pokreti za cilj imaju postepeno širenje u Egiptu, te ulažu velike napore da one koji su ogorčeni na egipatski režim navedu na razmišljanje da režim „vodi rat protiv islama“, da demokratija nikada neće prihvatiti pobjedu islamista i da će ih Muslimansko bratstvo naposljetku iznevjeriti.[24]

Zaključak

Neslaganja unutar Muslimanskog bratstva su veća od običnih razilaženja po pitanju korištenja nenasilnih metoda, ili pak korištenja nasilja protiv režima. Ona obuhvataju pravila za upravljanje Muslimanskim bratstvom, unutrašnje procese odlučivanja, te odnos između vodstva grupe i lokalnih razina.

Novo vodstvo smatra da su postojeća dešavanja prevazišla shvatanja stare postavke, te da se omjer moći između vodstva i lokalnih razina promijenio. Shodno tome, novi lideri vjeruju da se lokalni prioriteti moraju uzeti u obzir, te da njihov cilj treba biti osiguravanje kontinuiteta revolucionarnog pokreta.

Glavni sukobi unutar Muslimanskog bratstva su još uvijek “promjene u vodstvu”, “institucionalizacija”, “moć”, te druge fundamentalne teme. Ipak, pitanja koja se tiču političke vizije i izmjena, još uvijek nisu prisutna u unutrašnjim diskusijama Muslimanskog bratstva. Neki smatraju da je debata o moći i administrativnim pitanjima unutar Muslimanskog bratstva riješena, te da će dovesti do nove unutrašnje debate po pitanju političke vizije o situaciji u Egiptu.

Već dugo vremena, politička shvatanja Muslimanskog bratstva nisu mogla da prevaziđu dualnost legitimnosti državnog udara, ili da razviju suprotan politički diskurs koji ide u prilog društvenom sloju koji je započeo Januarsku revoluciju. Glavna prepreka koja stoji pred širenjem trenutnog opozicionog pokreta je upravo ona koja potiče iz samog Muslimanskog bratstva! To jeste, ona zaustavlja pokušaje građenja velikih političkih koalicija sa snagama koje su se protivile vojnom puču.

Literatura

[1] YOKOTA Takayuki, "Democratization and Islamic Politics: A Study on the Wasat Party in Egypt," *Kyoto Bulletin of Islamic Area Studies* 1, no. 2 (2007): 150, http://www.asafas.kyoto-u.ac.jp/kias/1st_period/contents/pdf/kb1_2/12Yokota.pdf.

[2] Carrie Rosefsky Wickham, *Mobilizing Islam: religion, activism, and political change in Egypt* (New York: Columbia University Press, 2002), 217.

[3] Mona El-Ghobashy, "The Metamorphosis of the Egyptian Muslim Brothers." *International Journal of Middle East Studies* 37, no. 3 (2005): 386.

[4] Wickham, 217-218.

[5] Ibid., 218.

[6] Matt Bradley, "Young Brothers Rebel in Egypt: Muslim Brotherhood Members Launch Secular Party, Marring Pre-Election Unity," *The Wall Street Journal*, June 23, 2011, <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702303970604576401923397045788>

[7] "Dr. Mohamed Affan is one of the founders of *al-Tayyar al-Masri*," YouTube video, 8:34, posted by "Al Aan Arabic Television," June 23, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=55OOetFsgnA>.

[8] Bradley.

[9] Carrie Rosefsky Wickham, *The Muslim Brotherhood: Evolution of an Islamist Movement* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2013).

[10] Ashraf El Sherif, "Egypt's New Islamists: Emboldening Reform from Within," *Carnegie Endowment, Sada*, January 12, 2012, <http://carnegieendowment.org/sada/?fa=46452>

[11] "English text of SCAF amended Egypt Constitutional Declaration," *Ahram Online*, June 18, 2012, <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/45350/Egypt/Politics-/English-text-of-SCAF-amended-Egypt-Constitutional-.aspx>.

[12] Ibid.,

[13] "The many battles of Egypt's Muslim Brotherhood," *Al Jazeera English online*, June 7, 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/06/battles-egypt-muslim-brotherhood-150604103022250.html>

[14] "The Egyptian MB Disagreements; Division or a Split That Will Not Affect the Group?" *Al Jazeera online*, December 23, 2016. <https://goo.gl/NMAhBp>

[15] “A Road Map to End the Egyptian MB’s Internal Dispute,” Al Jazeera online, May 8, 2016, <https://goo.gl/q9INLI>

[16] Ibid.,

[17] “Mahmoud Hussein: I am still Secretary General of the Muslim Brotherhood,” YouTube video, 12:03, posted by “Al-Jazeera Mubasher,” December 12, 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=ESZiDTc3n4I>

[18] “A Statement By The Egyptian MB Association Abroad,” Klmtly online, December 19, 2015, <https://goo.gl/4fV6OT>

[19] Heba Zakaria, “The Egyptian MB; A Year Since The Division, A Timeframe,” Huffpostarabi, December 15, 2015, http://www.huffpostarabi.com/2015/12/15/story_n_8808322.html

[20] Al Jazeera English online, “The many battles.”

[21] Tareq Najmuddin, “Egyptian Muslim Brotherhood members with frozen Bank Accounts Totaled,” The New Arab website, January 24, 2016, <https://goo.gl/80pRtJ>

[22] Ammar Fayed, “Is the crackdown on the Muslim Brotherhood pushing the group toward violence?” Brookings, March 23, 2016, <https://www.brookings.edu/research/is-the-crackdown-on-the-muslim-brotherhood-pushing-the-group-toward-violence/>

[23] Georges Fahmi, “The Struggle for the Leadership of Egypt’s Muslim Brotherhood,” Carnegie Endowment for International Peace, July 14, 2015, <http://carnegie-mec.org/2015/07/14/struggle-for-leadership-of-egypt-s-muslim-brotherhood-pub-60678>